

Kerkdienst Janskerk 25 december 2017

Thema: Kerstochtend

Lezing: Johannes 1, 1-18

Voorganger: Jasja Nottelman

Inleiding

Johannes getuigt van de komst van de Mensenzoon in een gedicht, waarin het vleesgeworden woord van God afdaalt naar de aarde.

Johannes kan alleen maar van zichzelf af wijzen naar het nieuwgeboren mensenkind: in hem is het licht van de Eeuwige onze wereld binnengekomen, Gods toewending naar ons, de waarachtige waarheid over onze levens.

Zo stamelt Johannes zijn verhaal bij elkaar – ter navolging.

Overweging

Mensen van God,

Wanneer je een boek schrijft, dan schrijf je meestal eerst de verschillende hoofdstukken en als die geschreven zijn, dan zijn de inleiding en het voorwoord aan de beurt.

Het ligt voor de hand dat de evangelist Johannes of een latere redacteur, die met het boek aan de slag is gegaan, zo heeft gewerkt.

Eerst was er het boek waarin heel veel termen en begrippen worden uitgewerkt: over het woord, over waarheid, over het licht, de duisternis, over het leven.

Over de betekenis van Jezus, zijn verhouding tot God en hoe dat werd gewaardeerd en niet gewaardeerd door de mensen.

Daarna is het begin, de proloog, toegevoegd en waarschijnlijk was het oorspronkelijk ook nog meer in de vorm van een gedicht, een lied.

Zoals we nu ook, in deze viering, liederen zingen. In dichtvorm zingen over God, het woord, het licht; vragend, oproepend, aansporend, bemoedigend en uitroepend, lofzingend.

Deze proloog, het begin van het boek dat de lezer wil meenemen in een stijl van schrijven, is een beetje cryptisch, niet meteen een op een duidelijk, geen kant en klaar recept.

Daardoor kan het op verschillende manieren aanraken en aanhaken bij de lezer. De een vindt het misschien wat 'zweverig', niet concreet genoeg, bij de ander sluit het meer aan bij een eigen levensgevoel, een taalveld dat past.

Het is niet zoals bij de evangelisten Mattheus en Lucas een concreet verhaal over de geboorte van een kind met alles wat daarbij hoort. En niet zoals bij Marcus een verhalend begin van het werkzame leven van Jezus.

Johannes zet de betekenis van Jezus in een breed poëtisch beeld van het ontstaan van de wereld, de betekenis van het woord dat gesproken wordt en waardoor alles is ontstaan.

Alles begint met het woord, maar al snel leidt het woord via het licht naar het leven.

Het woord dat gesproken wordt leidt tot het leven.

Zoals er aan het begin van het scheppingsverhaal in het boek Genesis klinkt: God sprak: 'Licht', en er was licht.

Het duister wordt gescheiden van het licht. Het licht schept orde, het maakt alles zichtbaar. Het licht stelt paal en perk aan de duisternis; tot hier en niet verder.

Zonder licht kan er geen leven zijn. Er valt niets te zien en er kan geen leven ontstaan. Licht als grondvoorwaarde voor het leven. Zo is het licht onontbeerlijk voor de mensen, zonder dat kan niemand leven.

Johannes, de voorloper, de wegbereider van Jezus wordt getuige van het Licht genoemd.

Johannes is niet zelf het licht, maar moet mensen op de komst van Jezus voorbereiden, zodat ze hem kunnen ontvangen.

Jezus wordt pas aan het einde van de proloog genoemd, maar in alles lees je de verwijzingen naar hoe het leven van Jezus zich zal ontwikkelen.

Hij zal niet door iedereen begrepen worden, niet door iedereen gezien worden als iemand die bevrijding zal brengen, laat staan dat hij wordt gezien als zoon van God.

Maar het is niet allemaal negatief: degenen die hem wel hebben opgenomen, hebben erkend, die worden kind van God genoemd.

Johannes is getuige van het licht: het ware licht dat ieder mens verlicht en dat in de wereld moest komen.

Het is het licht dat tot het uiterste gaat, dat mens wordt.

Iemand zei het zo: 'Het levenwekkende, vredeachtende licht van God wordt een menselijk, liefdevol licht. Zo wordt het een lichtende persoonlijkheid, Jezus van Nazareth'.

In het verhaal dat Johannes over Jezus in het vervolg vertelt, wordt duidelijk hoe Jezus op zoek gaat naar de donkerste plekken. Daar waar mensen niet tot hun recht komen. Mensen die omdat ze ziek zijn worden uitgestoten, genegeerd worden omdat ze niet in het plaatje passen van 'hoe het hoort'.

Jezus zet mensen in het licht en spreekt religieuze leiders aan die menen met de wet in de hand anderen te moeten veroordelen en weg te werpen in de duistere kerkers van het bestaan.

Dat liefdevolle licht verlicht de mensen. Het wordt in de handen en de harten van mensen gelegd. Wij mogen het ontvangen, om op die manier verlicht te worden. We ontvangen het niet om het alleen voor onszelf te houden, maar juist ook om het verder te dragen. Lichtdragers te zijn door het donker heen, tegen de duisternis in.

In een aansprekend gedicht werkt Hans Andreus deze gedachte over het licht uit. Om voorbij de dagen van Kerst te kijken, voorbij de neiging het licht voor jezelf houden, in kleine kring.

Hij noemt het Geen Kerstcantate:

Geen kerstcantate

*Niet alleen in het holst
van de nacht van het jaar,
iedere dag van het jaar
heeft het licht het koud*

*Het vraagt om geen engelenstemmen,
het hongert naar
een beetje gerechtigheid
aan deze kant van de tijd.*

*En dromen doet het ook niet van
eeuwige hemelse zomers
in en om het vaderhuis
het hunkert naar*

*aardse dagen ooit
zonder marteling en moord,
het licht dat van puur licht
kind is en woord*

- Hans Andreus

Licht dat er niet alleen voor onze eigen warmte is, dat we kunnen koesteren.

Het reikt verder dan dat. Het gaat er om dat het ons uitdaagt om ons heen te kijken, onze ogen te openen, ons oor te luisteren leggen. Te doen wat onze hand vindt om te doen. Het daagt ons uit keuzes te maken in ons leven, waarbij vrede, recht en liefde voor iedereen waar wordt. Dat we zo getuigen worden van het licht. Dat kan in kleine gebaren. Een liefdevol woord, een helpende hand.

Leefgemeenschap Eau de Gracht, dat is ingehuisd bij de Zusters Augustinessen en bij ons als Janskerkgemeente en het studentenpastoraat aan de Oudegracht, probeert met 5 jonge mensen vorm te geven aan samenleven en willen van betekenis zijn in de buurt. Zij hebben deze Adventtijd een Adventkalender op 24 ruitjes aan de voorkant van het huis aan de Oudegracht gemaakt. Elke dag verscheen er een woord. Ik wist van te voren niet welke zin er uiteindelijk uit zou komen.

Er staat nu:

'I have come into the world as light so that no one who believes in me need remain in the dark.'

Deze zin staat in het Johannesevangelie waarin Jezus over zichzelf zegt in hoofdstuk 12: 'Ik ben als licht in de wereld gekomen, opdat een ieder, die in Mij gelooft, niet in de duisternis blijve'.

Afgelopen week was er een avond waar de Eau de Grachters mensen hadden uitgenodigd om te komen eten. Mensen die ze al kenden en mensen die nieuw voor hen en voor elkaar waren. Er waren onder andere ook mensen uit het 'Wegloophuis', waar mensen verblijven met een psychiatrische achtergrond en even een time out hebben van de behandelingen die ze ondergaan. Aan het einde van de maaltijd stond een van de mannen op, nam het woord en zei dat hij de avond van zijn leven had gehad en bedankte de leefgemeenschap vanuit het diepst van zijn hart. Hij had van die witgrijze manen en hij stond daar te stralen. Meer hoef ik niet te zeggen, denk ik...

Zo moge het zijn.